

НОВИ САД, 5. септембра (Танјуг) - Посланик Савеза војвођанских Мађара Балинт Пастор изјавио је данас Тањугу да концепт мађарске аутономије, који заговарају две мање странке војвођанских Мађара, треба узети у разматрање тек у оквиру будуће расправе о регионализацији и децентрализацији Србије.

Председници Демократске странке војвођанским Мађара и Демократске заједнице војвођанских Мађара, Андраш Агоштон и Шандор Пал, траже територијалну аутономију за своје сународнике у Србији, а Агоштон је недавно позвао Пастора да код српске елите покрене расправу о том питању.

Тим је занимљивија изјава министра иностраних послова Мађарске Кинге Генц, која је током недавног боравка у Суботици, изјавила да би "кроз добијање културне аутономије положај Мађара у Војводини био још бољи".

Културну аутономију, наиме, припадници мањина у Србији уживају већ дуже време, откако су формирани национални савети.

Има их укупно 14, од којих 10 са седиштем у Војводини, и нико не спори да су истински носиоци културног идентитета и традиције и да битно утичу на доношење одлука и у области образовања и информисања на матерњем језику.

Проблем с националним саветима је тај што је у већини случајева њихов мандат одавно истекао, а изабрани су по уредби која је давно престала да важи. Нови закон који би прецизирао њихов рад, овлашћења, финансирање и начин избора, пак, још увек није донет.

По мишљењу представника пет цивилних организација мађарске заједнице, Мађарски национални савет још од 22. септембра 2006. године "ради илегално", па су јавно затражили да се он расформира и изабере ново привремено руководство.

О томе је, наводно, обавештен и министар за људска и мањинска права Светозар Чиплић, који је у међувремену најавио да ће закон о националним саветима бити донет до краја године.

Културна, или персонална аутономија, дакле никоме није спорна, а наведена је и у јулском споразуму Мађарске коалиције (МК) и Демократске странке. О њој се води рачуна и сада током преговора СВМ, као водеће чланице МК, с покрајинским лидерима ДС-а о садржају новог статута Војводине.

Агоштон и Пал, међутим, инсистирају и даље на територијалној аутономији, позивајући се на заједнички концепт мађарске аутономије, израђен уочи предизборне кампање, који подразумева и територијалну аутономију засновану на етничком принципу.

МК је, уочи избора, прихватила концепт који у себи садржи персоналну (културну), политичку, локалну и регионалну аутономију.

Персонална аутономија значи право вета на све одлуке виших органа које се тичу образовања, културе и информисања, политичка подразумева пропорционалну заступљеност припадника мађарске мањине у покрајинским и републичким властима, а локална - већа овлашћења општина и месних заједница.

За већинску нацију у Србији спорна је, нема сумње, само регионална аутономија, јер се заснива на етничком принципу. Ради се о замишљеном "Мађарском Аутономном Округу" са седиштем у Суботици, у који би, поред тог града, ушло још осам општина: Ада, Сента, Чока, Кањижа, Нови Кнежевац, Бачка Топола, Мали Иђош и Стари Бечеј.

Поменуто подручје би, истина, било мултиетничко, али с претежним мађарским живљем (52 одсто).

Агоштон инсистира и даље управо на том делу концепта, а у томе има подршку и Пала, мада су њих двојица дуго времена били у хладним односима, а нису имали контаката ни са претходним председником СВМ-а Јожефом Касом.

Агоштон је, наиме, први основао странку војвођанских Мађара (ДЗВМ), на чије чело је касније дошао Пал. Након раскола, Агоштон је основао нову странку, а последњих деценију и по настоји да, углавном отвореним писмима, утиче на Београд и Будимпешту.

Први тип писама, намењен унутрашњој употреби, тиче се захтева за територијалном аутономијом војвођанских Мађара, док се друга, чији адресант је матична држава, односе на двојно држављанство.

Недвосмислени или прећутни одговори са обе адресе су до сада били - негативни.

СВМ је, кажу политички аналитичари, много прагматичнији и настоји да у датом тренутку постигне оно што је оствариво. Њихов захтев да се три општине на северу Војводине врате тамо где су некада биле добиће, највероватније, позитиван одговор надлежних органа.

Тако би општине Ада, Сента и Кањижа поново доспеле под Севернобачки округ, са седиштем у Суботици, односно "отцепиле" би се од Севернобанатског округа, чија централа је у Кикинди.

Према мишљењу руководства СВМ, рокада је била учињена за време Слободана Милошевића како би се смањила концентрација мађарског живља, а сада је тренутак да се поново успостави "природно стање".